

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 27/2005 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 22 september 2005 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (RP 130/2005 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har arbetslivs- och jämställdhetsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (AjUU 13/2005 rd) ingår som bilaga till betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Kirsi Päivänsalo, social- och hälsovårdsministeriet
- förmånschef Suvi Onninen, Folkpensionsanstalten
- jurist Jarmo Pätäri, Akava r.f.
- specialrådgivare Johan Åström, Finlands näringsliv
- socialpolitisk sekreterare Kaija Kallinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- juridisk ombudsman Janne Makkula, Företagarna i Finland
- ombudsman Juhani Talonen, Arbetslöshetskassornas Samorganisation.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av Tjänstemannacentralorganisationen FTFC och Löntagarorganisationen Pardia.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras i det avseendet att det stöd för hemvård av barn som betalas till maken inte ska dras av på den andra makens arbetslöshetsförmån, om maken själv sköter barnet och samtidigt får moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning.

Förutsättningarna för erhållande av utbildningsdagpenning ska ändras så att minimikravet i fråga om längden för arbetslöshetsperioden före en utbildning förkortas till 65 arbetslöshets-

dagar. Villkoret gäller inte en sökande som inleder eller återupptar en utbildning som främjar yrkesfärdigheterna och som ingår i en sysselsättningsplan. Samtidigt föreslås att man förkortar det maximala sammanräknade antalet dagar för vilka utbildningsdagpenning och arbetslöshetsdagpenning betalas till 565 dagar. Den som har inlett eller återupptagit studier som ingår i en sysselsättningsplan, innan han eller hon har fått arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd för minst 65 dagar, ska få utbildningsdag-

penning för högst 500 dagar ökade med antalet betalda arbetslöshetsdagar innan utbildningen inleddes. Då kan även bestämmelserna om självrisktiden bli tillämpliga i fråga om utbildningsdagpenningen.

När den tid i arbete som utgör en förutsättning för utbildningsdagpenning beräknas ska som tid som jämföras med arbete beaktas även den tid för vilken sökanden har fått moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller specialvårdspenning för sådan tid för vilken han eller hon inte har intjänat sådan pension som avses i lagen. Som tid som jämföras med arbete beaktas också den tid under vilken sökanden har varit vårdledig eller fullgjort

bevärings tjänst eller civiltjänst och den tid under vilken sökanden har varit arbetsoförmögen på grund av sjukdom, lyte eller skada och därvid fått pension eller rehabiliteringsstöd.

Om avsaknaden av allmänbildande utbildning utgör ett hinder för sysselsättning eller deltagande i yrkesutbildning och behovet av utbildning konstateras i en sysselsättningsplan, kan fullgörande av grundskolans lärokurs eller slutförande av gymnasiestudier som inletts tidigare berättiga till utbildningsdagpenning.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2006 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2006.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Propositionen innebär att det blir lättare att få arbetslöshetsförmåner och utbildningsdagpenning. Med hänvisning till inkommen utredning finner utskottet förslagen nödvändiga och lämpliga.

Enligt utskottet är det socialpolitiskt sett mycket befogat att en make inte får sin arbetslöshetsförmån reducerad av att den andra maken får stöd för hemvård av barn när han eller hon själv tar hand om barnet och inte samtidigt har rätt att få arbetslöshetsförmån på grund av moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning. Den föreslagna ändringen spelar en roll för ansträngningarna att motverka fattigdomen bland barnfamiljerna i och med att reformen garanterar familjen ekonomisk trygghet när familjen får fler barn när den ena föräldern är arbetslös.

Ändringarna i reglerna för utbildningsdagpenning ger de sökande bättre ekonomiska möjligheter och underlättar för arbetslösa att utbilda sig. Dessutom blir de sökande mer jämlika när tiden i arbete i fråga om utbildningsdagpenning börjar räknas enligt samma regler som för de övriga extra förmånerna vid arbetslöshet. Detta möjliggörs genom att tiden för familjeledighet,

bevärings tjänst och civiltjänstgöring räknas in i tiden i arbete enligt lika villkor.

I propositionen föreslås att arbetslöshetsvillkoret för utbildningsdagpenning sänks från 86 till 65 år. Inga arbetslöshetsdagar krävs om den sökande har inlett eller fortsätter med utbildning som främjar yrkeskompetensen och utbildningen finns inskriven i en sysselsättningsplan. I likhet med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser social- och hälsovårdsutskottet det förkortade arbetslöshetskravet vara ett bra förslag. Extra positivt är det att arbetslöshetskravet framöver inte ska gälla personer som omfattas av omställningsskyddet, vilket redogörs ovan. I samband med behandlingen av omställningsskyddet (RP 48/2005 rd) antog riksdagen ett uttalande. I uttalandet förutsatte riksdagen att regeringen utreder möjligheterna att inkludera frivillig utbildning bland de åtgärder som berättigar till tillägg för sysselsättningsplan och slopar kravet på arbetslöshet i minst 86 dagar för utbildningsdagpenning så att arbetslösa kan söka in till utbildning genast när arbetslösheten inträder. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser i sitt utlåtande det viktigt att regeringen fortsätter sina ansträngningar att ytterligare förkorta arbetslöshetskravet från 65 dagar eller att slopa kravet helt och hållet. Social- och hälsovårdsutskottet

håller med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet om detta.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet påpekar att propositionen inte innefattar något förslag till utbetalning av ett tillägg för sysselsättningsplan under den tid som frivilliga studier bedrivs. Tillägget för sysselsättningsplan är en viktig ekonomisk förmån med avseende på de arbetslösas försörjning och riktar in de tilläggsberättigade personernas intresse på de åtgärder som tillägget betalas ut för, påpekar arbetslivs- och jämställdhetsutskottet vidare. Många gånger vore det betydligt meningsfullare för både arbetskraftsförvaltningen och de arbetslösa att frivilligutbildning för arbetslösa jämföras med arbetskraftsutbildning i ekonomiskt hänseende. Då kunde de arbetslösa söka in till utbildning mer på grund av utbildningsområdet och mindre utifrån formella kriterier. Åtgärder bör i första hand alltid planeras utifrån kravet att de ska förkorta arbetslöshetstiden och ge de arbetslösa möjligheter att snabbare få arbete, framhåller social- och hälsovårdsutskottet. I likhet med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet är det enligt social- och hälsovårdsutskottet viktigt att regeringen i samråd med arbetsmarknadsorganisationerna fortsätter att förhandla om möjligheterna att inkludera frivilligutbildning i de åtgärder som ger arbetslösa rätt att få tillägg för sysselsättningsplan.

Under behandlingens gång har utskottet uppmärksamgjorts på att de ändringar i arbetspen-

sionslagstiftningen som trädde i kraft från och med i år har vissa konsekvenser för utkomstskyddet för arbetslösa. Enligt 3 kap. 4 § 2 mom. 1 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa kan den som får ålderspension enligt folkpensionslagen och arbetspensionslagarna från och med 2005 inte längre få utkomstskydd för arbetslösa. Detta innebär att personer inom branscher med särskild yrkesbetingad pensionsålder inte längre kan få utkomstskydd för arbetslösa vid sidan av pensionen, när den nya bestämmelsen utesluter alla ålderspensionstagare oavsett pensionsbeloppet. I samband med ändringarna av lagen om utkomstskydd för arbetslösa inom ramen för arbetspensionsreformen förutsatte utskottet att regeringen utreder hur samordningen av arbetspensionssystemet och utkomstskyddet för arbetslösa kan förbättras för att människor ska vara längre i förvärvslivet och pensionera sig senare (ShUB 43/2004 rd). Utskottet anser det nödvändigt att social- och hälsovårdsministeriet snabbt tar reda på vilka problem de nya bestämmelserna medfört och utreder möjligheterna att ändra lagstiftningen.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att lagförslaget godkänns utan ändringar.

ShUB 27/2005 rd — RP 130/2005 rd

Helsingfors den 22 november 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Valto Koski /sd
vordf. Eero Akaan-Penttilä /saml
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Pehr Löf /sv
Riikka Moilanen-Savolainen /cent
Aila Paloniemi /cent
Leena Rauhala /kd

Paula Risikko /saml
Arto Seppälä /sd
Osmo Soininvaara /gröna
Tapani Tölli /cent
Raija Vahasalo /saml
Erkki Virtanen /vänst
Tuula Väättäin /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

RESERVATION

Motivering

I sitt utlåtande påpekar arbetslivs- och jämställdhetsutskottet att regeringen i motiven hänvisar till utredningsman Pentti Arajärvis förslag till förbättring av utbildningsdagpenningen och säger att propositionen i princip baserar sig på förslagen. Utredningsman Arajärvi föreslog att arbetslöshetskravet för utbildningsdagpenning skulle förkortas till 21 dagar för att medverka till att arbetslösa snabbt söker in till utbildning. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet omfattade utredningsman Arajärvis synpunkter att snabb tillgång till utbildning spelar en stor roll för de arbetslösas motivation och ansåg det viktigt att regeringen fortsätter sina ansträngningar för att förkorta arbetslöshetskravet eller att slopa det helt och hållet.

Social- och hälsovårdsutskottet höll med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet om detta. Men en majoritet inom utskottet höll ändå inte med oss om att paragraferna måste ändras i enlighet med detta.

Förslag

På grundval av det ovanstående föreslår vi

att lagförslaget i övrigt godkänns i enlighet med betänkandet men att 10 kap. 3 och 6 § ändras enligt följande:

10 kap.

Bestämmelser om utbildningsdagpenning

3 §

Särskilda förutsättningar för erhållande av utbildningsdagpenning

— — — — —
Förutsättning för erhållande av utbildningsdagpenning är att sökanden när utbildningen inleds

1) under de omedelbart föregående 12 månaderna fått arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd för minst 21 arbetslöshetsdagar, samt

— — — — —
(3—5 mom. som i ShUB)

6 §

Utbildningsdagpenningens periodens längd

— — — — —
De betalda utbildningsdagpenningarna räknas till maximitiden om 500 dagar för arbetslöshetsdagpenningen enligt 6 kap. 7 §. Det sammanräknade antalet i utbildningsdagpenning och arbetslöshetsdagpenning betalda ersättningsdagar kan vara högst 521 dagar. Om sökanden innan han eller hon har fått arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd för minst 21 arbetslöshetsdagar, på basis av 3 § 3 mom. har inlett utbildning eller studier som ingår i en sysselsättningsplan, betalas utbildningsdagpenning och arbetslöshetsdagpenning för sammanlagt högst 500 dagar ökat med antalet betalda arbetslöshetsdagar innan utbildningen eller studierna inleds. För utbildningstid efter maximitiden betalas en utbildningsdagpenning som är lika stor som arbetsmarknadsstödet högst tills personen i

ShUB 27/2005 rd — RP 130/2005 rd

fråga har fått utbildningsdagpenning för 500 dagar.
— — — — —

Helsingfors den 22 november 2005

Erkki Virtanen /vänst
Leena Rauhala /kd
Sirpa Asko-Seljavaara /saml

Paula Risikko /saml
Osmo Soininvaara /gröna